

Bijlage: Overzicht voortgang acties verbeteren pleegzorg, gezinshuizen en gesloten jeugdhulp

Een nadere uitwerking van acties rond pleegzorg, gezinshuizen en gesloten jeugdhulp, inclusief een aantal goede voorbeelden, is na te lezen in de brief van de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) over de voortgang van actielijn 2.

A: Voortgang aanpak pleegzorg

Om pleegzorg verder te versterken, richten de bij het actieplan pleegzorg betrokken partijen zich de komende tijd op de volgende acties:

1: Meer pleegouders (verhogen instroom, verminderen uitstroom en voorkomen vroegtijdige beëindigingen)

De in- en uitstroom van pleegouders is al een aantal jaar nagenoeg gelijk aan elkaar. Het totale bestand aan pleegouders stagneert. Als we pleegzorg vaker in willen zetten en beter willen worden in matching, hebben we meer pleegouders nodig. Daarnaast worden pleegzorgrelaties nog te vaak vroegtijdig afgebroken. Pleegkinderen moeten hierdoor nog te vaak verhuizen en pleegouders hebben te maken met negatieve ervaringen en besluiten nog te vaak om te stoppen. We willen de continuïteit verhogen en de uitstroom van pleegouders verminderen. Op dit vlak zijn in een eerdere fase al acties verricht:

- De campagne *Supergewone mensen gezocht* is uitgevoerd.
- Er zijn goede voorbeelden van werving, binding en behoud van pleegouders verspreid.
- De week van de pleegzorg is jaarlijks georganiseerd.
- Er is een handboek matching gepubliceerd.
- Het kwaliteitskader voorbereiding en screening aspirant pleegouders is aangepast.
- Er is onderzocht waarom het aantal belangstellenden dat zich na afloop van een informatieavond aanmeldt in 2016 was afgenomen. Op basis hiervan zijn de informatieavonden aangepast.
- Garage2020 heeft een analyse uitgevoerd naar interne wervingsprocessen van pleegzorgaanbieders.

Deze acties hebben inzichten opgeleverd waar de betrokken partijen de komende tijd mee aan de slag gaan. Daartoe worden de volgende acties ingezet:

- Er is een **nieuwe landelijke campagne**. Jeugdzorg Nederland zet deze campagne op en ontvangt hiervoor subsidie van VWS.
- We gaan met 10 pleegzorgaanbieders in de **praktijk na wat wel en niet werkt bij het verminderen van vroegtijdige beëindiging (breakdown) en de uitstroom van pleegouders**. Via pilots, met ondersteuning van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI), stellen 10 aanbieders plannen op die ze monitoren om te zien wat wel en niet werkt. Dit actieonderzoek loopt inmiddels (t/m september 2020). Doel is om op termijn het aantal vroegtijdige beëindigingen met **40% te verminderen**.
- In de pilots '**Ruimte voor jeugdhulp in gezinsvormen creëren**' onderzoeken vijf jeugdhulpregio's, samen met opvoeders, professionals en aanbieders, hoe gemeenten een stimulerende en faciliterende rol kunnen pakken om kinderen zo thuis mogelijk op te laten groeien.

Actie	Stand van zaken	Planning
Nieuwe landelijke campagne	Subsidie verleend. Campagne per 30/10/2019 van start.	Traject loopt t/m eind 2022.
Actieonderzoek continuïteit en breakdown	Actieonderzoek loopt.	Resultaten beschikbaar najaar 2020.
Pilots 'Ruimte voor jeugdhulp in gezinsvormen'	Pilots lopen.	Geleerde lessen voorjaar 2020 landelijk beschikbaar.

2: Verbeteren ondersteuning voor pleegouders

Pleegouders ervaren nog te vaak dat ze niet de hulp en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben om voor hun pleegkind(eren) te zorgen. Om pleegouders goed in staat te stellen om goed voor pleegkinderen te zorgen is het van belang dat ze de hulp en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Dit gaat om ondersteuning op alle vlakken: hulp en ondersteuning vanuit de pleegzorgaanbieder, informele hulp en steun (van o.a. andere pleegouders of uit de buurt) en financiële ondersteuning. In een eerdere fase zijn de volgende acties verricht:

- Er is bij de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP) een onafhankelijk informatie- en belangenbehartigingspunt voor pleegouders ingericht.
- Er is onderzoek verricht naar de financiële situatie van pleegouders. In navolging daarop is de fiscale vrijstelling van pleegvergoedingen structureel gemaakt.
- De wet Verbetering positie pleegouder is geëvalueerd.
- Het huidige leer- en ontwikkelaanbod voor pleegouders is geïnventariseerd, er is nagegaan wat de behoeften van pleegouders zijn, lacunes zijn geanalyseerd en er zijn leerlijnen, methodieken en tools voor pleegouders ontwikkeld.

Om de komende tijd de hulp en ondersteuning voor pleegouders verder te verbeteren worden de volgende acties in gang gezet:

- We ontwikkelen **nieuw leer- en ontwikkelaanbod voor pleegouders**. Jeugdzorg Nederland, de NVP en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben bij pleegouders geïnventariseerd welke kennisbehoeften er zijn en welke lacunes er zijn in het huidige aanbod. De partijen richten zich nu op het ontwikkelen van nieuwe modules om deze lacunes te dichten. Er zijn hiervoor inmiddels drie opdrachten uitgezet.
- Er komt **een centraal online platform** waar pleegouders terecht kunnen voor al hun informatiebehoeften (o.a. praktische vragen en leer- en ontwikkelaanbod) en met elkaar in contact kunnen komen. Jeugdzorg Nederland, de VNG en NVP zetten dit platform op.
- We **herzien de handreiking pleegvergoeding** en brengen dit onder de aandacht bij gemeenten. We zorgen er gezamenlijk voor dat duidelijker is wat uit de pleegvergoeding betaald moet worden, hoe de regeling met bijzondere kosten werkt en hoe vergoedingen zich verhouden tot de onderhoudsplicht van ouders.
- We **verbeteren de samenwerking tussen pleegouders, jeugdbeschermers en pleegzorgprofessionals**. Hiertoe worden dialogen opgericht en gaan we structureel na welke elementen bijdragen aan een goede samenwerking.

Actie	Stand van zaken	Planning
Ontwikkelen nieuw leer- en ontwikkelaanbod	Opdrachten voor ontwikkeling modules zijn uitgezet.	Traject loopt t/m voorjaar 2021.
Centraal online platform	Platform wordt momenteel opgezet.	Traject loopt t/m voorjaar 2021
Herziening handreiking pleegvergoeding	Betrokken partijen werken aan een inventarisatie van verschillende kostenposten.	Start eind 2019.
Project 'Samenwerking pleegouders, jeugdbeschermers en pleegzorgprofessionals'	Subsidie voor het project is aangevraagd, voorbereidingen zijn gestart.	Traject loopt t/m medio 2021.

3: Betere inspraak voor pleegkinderen

Er wordt nog te veel over pleegkinderen gesproken in plaats van met pleegkinderen. Om hier verbetering in aan te brengen zetten we de volgende acties in:

- Als startschot voor de belangenbehartiging van pleegkinderen organiseert JongWijs een **pleegkinderparlement**. JongWijs dient een subsidieaanvraag in bij VWS.
- JongWijs gaat met Jeugdzorg Nederland na **hoe participatie van pleegkinderen bij aanbieders is vormgegeven en wat wel en niet werkt**. De geleerde lessen hieruit worden bij pleegzorgaanbieders geïmplementeerd.

Actie	Stand van zaken	Planning
Pleegkinderparlement	Vorbereiding loopt.	Vindt plaats in het voorjaar van 2020.
Vormgeven structurele participatie	Wordt vormgegeven naar aanleiding van pleegkinderparlement.	Start na afloop pleegkinderparlement.

B: Voortgang aanpak gezinshuizen

Uitvoeringsagenda gezinshuizen

Het koersdocument 'Sterke gezinshuizen' heeft als basis gediend voor de ontwikkeling van een uitvoeringsagenda. Met het koersdocument geven de vertegenwoordigers van de gezinshuizen aan wat nodig is om de positie van de gezinshuizen in het zorglandschap te versterken.

Dit voorjaar zijn de kwaliteitscriteria voor gezinshuizen gepresenteerd. Deze criteria vormen een belangrijke basis waarmee de sector de kwaliteit van de gezinshuizen een stevige impuls wil geven. De kwaliteitscriteria zijn op 24 juni tijdens een symposium aan het veld beschikbaar gesteld. Inmiddels hebben de organisaties van gezinshuizen de kwaliteitscriteria ontvangen en zijn gemeenten, VNG, jeugdhulpaanbieders en gezinshuizen met de nieuwe kwaliteitscriteria aan de slag gegaan. De IGJ stelt daarnaast een toetsingskader gezinshuizen op dat aansluit op deze kwaliteitscriteria.

De afgelopen maanden is met het kernteam gezinshuizen (met daarin vertegenwoordigers van diverse organisaties in het veld van de gezinshuizen) gewerkt aan de uitwerking van het koersdocument in een uitvoeringsagenda. Daarmee wil de sector de positie van gezinshuizen in het veld van jeugdhulp versterken. Het plan omvat vier uitvoeringslijnen waarvoor de sector zich de komende tijd gaat inzetten. De verschillende uitvoeringslijnen zijn:

Lijn 1: positionering van gezinshuizen in de 42 jeugdzorgregio's

De gemeenten hebben de regie bij de uitvoering van de jeugdhulp en daarmee bij de inkoop van de (residentiële) zorg in de regio's en bij de gemeenten. Omdat de gezinshuizen nog onvoldoende in beeld zijn, zal deze lijn vooral gemeenten en regio's bewust moeten maken van de rol en positie van gezinshuizen in het zorglandschap. In deze lijn zijn de volgende activiteiten en producten geformuleerd:

- Regiokaarten ontwikkelen: cijfermatige (visuele) weergave per regio;
- Een kostprijsmodel: landelijk eenduidig model, modulair opgebouwd en met inhoudelijke indicatoren;
- Een factsheet die visueel maakt welke criteria helpend zijn voor gemeenten bij inkoop van gezinshuizen.

Actie	Stand van zaken	Planning
Regiokaarten	Prototype wordt ontwikkeld.	Regiokaarten medio 2020 in gebruik.
Kostprijsmodel	Eerste inventarisatie/ formeren van werkgroep gestart.	Najaar 2020 gereed.
Factsheet inkoop	Wordt ontwikkeld.	Najaar 2019 gereed.

Lijn 2: Integrale verbinding met andere actielijnen Zorg voor de Jeugd

In deze lijn wordt de relatie met de andere actielijnen van het programma Zorg voor de Jeugd gelegd. Er zijn verschillende ontwikkelopgaven waarbij deze lijn zich de komende tijd met name richt op een goede matching en plaatsing. De volgende activiteiten worden gepland:

- Belangrijke ijkpunten rond integrale matching en plaatsing;
- Inventarisatie van nieuwe vormen van kleinschalige en gezinsgerichte voorzieningen;
- Afspraken maken over samenwerking met onderwijs;
- Aansluiten bij proces rond de ontwikkeling van specialistische ambulante voorzieningen en het voorveld.

Actie	Stand van zaken	Planning
Verbinding andere actielijnen	Wordt ontwikkeld, waarbij de focus ligt op matching & plaatsing.	Najaar 2019 gereed.
Kleinschalige gezinsgerichte voorzieningen	Inventarisatie van nieuwe vormen in voorjaar 2020.	Eind 2020 duidelijkheid over nieuwe vormen en relatie met gezinshuizen, doorontwikkeling in 2021

Lijn 3: Gezinshuizen leren in (diverse) netwerken

Hier staat het leren van elkaar en wat er nodig is om de kwaliteitscriteria goed toe te passen in de praktijk centraal. De opdracht voor deze uitvoeringslijn is om inzichtelijk te maken hoe de kwaliteitscriteria worden toegepast en of ze inderdaad toepasbaar zijn.

- Themabijeenkomsten in regio's;
- *Learning history* vormgeven.

Actie	Stand van zaken	Planning
Regionale bijeenkomsten	Worden georganiseerd met als thema kwaliteitscriteria.	Vinden najaar 2019 t/m medio 2020 plaats.
Learning history	Wordt ontwikkeld, inclusief <i>best practices</i> .	Medio 2020 gereed.

Lijn 4: Opleiden van bestaande en nieuwe gezinshuisprofessionals

In deze uitvoeringslijn staan omscholing, nascholing en verdieping van de gezinshuisouder centraal. Dit vanwege de professionalisering, versterking, verbreding en vernieuwing van het vak van gezinshuisouder. Het huidige aanbod aan bij- en nascholing lijkt niet toereikend. Er is behoefte aan aanbod voor bestaande gezinshuisouders maar ook voor de nieuwe gezinshuisouders. Ook is het belangrijk dat we een competentieprofiel als uitgangspunt nemen om het opleidingsaanbod daarop aan te laten sluiten. De volgende activiteiten worden ontwikkeld in overleg met het veld:

- Profiel gezinshuisouder: document met daarin competentieprofiel voor gezinshuisouders;
- Opleidingsaanbod gezinshuisouder: met veld afgestemd aanbod aan opleidingen;
- Vitaliteitstrainingen: inventariseren en bezien wat nodig is om vitaliteitstrainingen onder de aandacht te brengen.

Actie	Stand van zaken	Planning
Afspraken (om)scholingsaanbod	Afstemmingsoverleg vindt plaats.	Najaar 2019 gereed.
Vitaliteitstraining onder de aandacht brengen	Inventarisatie vindt plaats over wat nodig is om vitaliteitstrainingen onder de aandacht te brengen.	Communicatiemiddel najaar 2019 gereed.

C: Voortgang aanpak gesloten jeugdhulp

Om het plan *Best passende zorg voor kwetsbare jongeren* te implementeren hebben de betrokken partijen 'STROOMop' ingericht. Deze groep van betrokken experts gaat zich richten op de praktische implementatie van alle acties en het stimuleren van het lerend vermogen in de sector. De betrokken partijen zullen de komende tijd de gesloten jeugdhulp verbeteren aan de hand van de volgende doelen en acties:

1: Verbetering leefklimaat

We zorgen ervoor dat kinderen, jongeren en professionals verbeteringen zien in hun leefklimaat.

We zetten de volgende acties in gang:

- Instellingen kijken op regelmatige basis bij elkaar **om het leef- en werkklimaat te verbeteren**.
- Er komt een landelijk kader voor het opschalen van **kleinschalige woonvormen**.
- Via **een top-100 aanpak** ontwikkelen we voor zeer kwetsbare jongeren een gerichte individuele maatwerkaanpak om daarmee het leefklimaat voor henzelf en andere jongeren te verbeteren.
- Jeugdzorg Nederland werkt een plan uit om de **suïcidepreventie** binnen de jeugd- en opvoedhulp, inclusief gesloten jeugdhulp, te verbeteren. **Trainingen suïcidepreventie** komen beschikbaar voor alle instellingen.
- Er komt een landelijk netwerk van **ervaringsdeskundigen**.

Actie	Stand van zaken	Planning
Aanpak verbetering leefklimaat	STROOMop ontwikkelt sectorbreed lerend systeem.	Traject loopt tot medio 2020.
Plannen verbetering leef- en werkklimaat	Uitwisseling tussen instellingen gaat plaatsvinden.	Voorjaar 2020.
Ontwikkelen kleinschaligheid	Landelijk kader op basis van bovenregionale projecten wordt ontwikkeld.	Najaar 2020.
Uitgewerkt plan suïcidepreventie	Project in voorbereiding.	Naar verwachting eind 2019 gereed.
Inzet ervaringsdeskundigen	Landelijk netwerk en gezamenlijke visie worden opgezet.	Traject loopt t/m eind 2020.

2: Stoppen met gedwongen afzonderen

Gedwongen afzonderen kan ernstige gevolgen hebben voor kinderen en jongeren. Om hier op termijn mee te stoppen zetten we de volgende acties in gang:

- Er is een **brede definitie** opgesteld.
- Er is reeds een **nulmeting beschikbaar**. Dit vormt het startpunt en geeft een analyse van de omvang van het probleem.
- Er zullen **twee nieuwe metingen** worden uitgevoerd om de voortgang te monitoren.
- Er wordt een overzicht ontwikkeld van verminderingen van gedwongen afzonderingen en **good practices** ten aanzien van alternatieven worden gedeeld.
- Er komt een voorstel voor registratie en definitieve inrichting van de **landelijke monitor gedwongen afzonderen** in samenspraak met instellingen.
- De IGJ ontwikkelt, op basis van de factsheets terugdringen vrijheidsbeperking gesloten jeugdhulp, jeugd-ggz en jeugd-ivb, voor de zomer van 2020 een nieuw **toetsingskader**.
- VWS en JenV bereiden een wetsvoorstel voor waarin de rechtspositie van jeugdigen in gesloten jeugdinstanties zoveel mogelijk geharmoniseerd wordt.

Actie	Stand van zaken	Planning
Opstellen definitie	Gereed.	Gereed.
Nulmeting gedwongen afzonderen	Gereed.	Gereed.
Uitvoeren nieuwe metingen	Zullen gedurende minimaal een half jaar plaatsvinden.	Project loopt tot eind 2021.
Overzicht verminderingen gedwongen afzonderingen en <i>good practices</i>	Wordt ontwikkeld.	Project loopt tot eind 2021.
Monitor gedwongen afzonderen	Wordt ontwikkeld.	Project loopt tot eind 2021.
Toetsingskader IGJ	Wordt ontwikkeld.	Zomer 2020 gereed.
Wet rechtspositie gesloten jeugdinstanties	Wordt ontwikkeld.	Eind december in consultatie.

3: Voorkomen (over)plaatsingen gesloten jeugdhulp

Het feit dat jongeren in gesloten jeugdhulp terecht komen, moeten we zoveel mogelijk zien te voorkomen. We zetten hiertoe de volgende acties in gang:

- Er wordt een nadere uitwerking gemaakt van het aantal **niet gewenste doorplaatsingen**.
- STROOMop werkt aan het versterken van het **voorveld en ambulantisering**.
- Er komt een gezamenlijk plan voor **matching & plaatsing**.
- Er wordt gewerkt aan meer **gezinsgericht werken**.
- Er worden **pilots *High Intensive Care & High Safety*** opgezet. Drie aanbieders ontwikkelen via deze pilots alternatieven voor gesloten plaatsingen en gaan na welke alternatieven wel en niet werken. VWS heeft hier budget beschikbaar voor gesteld.

Actie	Stand van zaken	Planning
Nadere uitwerking niet gewenste doorplaatsingen	Wordt komende half jaar nader uitgewerkt.	Traject loopt tot medio 2020.
Versterken voorveld en ambulantisering	Landelijk afsprakenkader wordt ontwikkeld.	Voorjaar 2020.
Matching & plaatsing	Er wordt een gezamenlijk plan uitgewerkt.	Medio 2020.
Gezinsgericht werken	Er wordt een overzicht gemaakt met <i>best practices</i> en er komt een landelijk afsprakenkader.	Overzicht <i>best practices</i> wordt medio 2020 ontwikkeld, landelijk afsprakenkader wordt voorjaar 2020 ontwikkeld.
Pilots <i>High Intensive Care & High Safety</i>	Plannen zijn uitgewerkt door aanbieders.	Pilots zullen naar verwachting eind 2019 starten en lopen tot 2021.